

TIJD VAN LEVEN

Gewoon Hielke

Tijd van Leven beschrijft het gepasseerde bestaan van mensen met een bijzonder verhaal. Vandaag wandelen we een stukje mee op het levenspad van Hielke Hylkema (1950-2021).

BERT DOLLEKAMP

'Mmmét Hielke!"
Wie Hielke Hylkema belde, werd steevast onthaald op diens in vrolijke klanken verpakte voornaam, waarmee hij alvast de gewenste toon voor het gesprek zette. Het was een van de simpele maar o zo effectieve methoden, waarmee Hielke zijn leven lang probeerde te handelen in harmonie met zijn omgeving. En wie dat doet ontmoet zelden weerstand, zegt de oude Chinese wijsheid op de kennisgeving van zijn overlijden, 12 augustus jongstleden. Eenvoudig, scherpzinnig, gevoelig, wars van gedoe en door en door betrouwbaar. Geliefd bij degenen die het voorrecht hadden hem van nabij mee te maken. Zijn beroep? Ja, wat zullen we daar eens van maken. Misschien handiger om een stukje op zijn levenspad mee te wandelen, dan kan ieder er zijn eigen etiket op plakken. Want zelf hield Hielke daar niet zo van.

Hielke groeit op in Assen als zoon van een Groningse moeder en een Friese vader. Na zeven onbezorgde jaren, waarin hij gezelschap krijgt van zijn vijf jaar jongere broer Gert, overlijdt plotseling hun vader. Alles wordt anders en als vanzelf groeit Hielke in de rol van volwassene, met eigen ideeën en vragen over opvoeding en geloof.

De middelbare school voert de vroegwijze en zoekende Hielke langs de christelijke mulo en hbs naar het openbare Nassaucollege in Assen. Zijn mooiste aha-ervaring heeft hij echter als 16-jarige in Groningen. In de pauzes van een cursus wiskunde raakt hij via dammende studenten in de ban van het oude bordspel. En struinend door de stad vindt hij in een tweedehands boekwinkeltje de Tao Te Ching, de beroemde verzameling levenslessen 'van weg en deugd' van de Chinese filosoof Lao Zi. Beide ontdekkingen passen hem als een jas.

Dat geldt ook zijn studie biologie, waarvoor hij definitief naar Groningen verkast. Zijn kamer aan de Visserstraat wordt een ontmoetingsplek voor oude en nieuwe vrienden, die de bedachtzame, gastvrije en behulpzame Hielke op handen dragen. Hij studeert als

eerste af in de milieukunde en neemt en passant studiemaat Franciscus op sleeptouw. Zijn lesbevoegdheid loopt hij echter mis, nadat hij de docent aanspreekt op diens vreemde visie op didactiek. Dan maar geen leraar biologie.

Binnen de damsport heeft hij zijn sporen dan al verdiend. Ook daar weet hij het beter dan wie ook en levert er een complete leergang bij. Resultaat van een jarenlang proces van oefenen, onderzoeken, doorgronden en opschrijven. Hielke begrijpt dat wie de essentie van het spel snapt, ook de sleutel voor de juiste uitleg in handen heeft. Die sleutel vindt hij door niet de kennis maar het denken zelf als startpunt te nemen. Het simpele principe komt in diverse producties terug, van de spectaculaire AVRO damcursus uit 1983 rond de match Van der Wal - Wiersma tot zijn ingetogen meesterwerkje *De Flankaanval*. Alleen wie een doel heeft kan plannen maken, houdt hij de lezers in navolging van Confucius voor, presenteert een serie winnende posities (het doel) en zet hen vervolgens op het spoor van de zettenreeks ernaartoe (het plan).

Alles in heldere taal en luchtige

vermaningen. Zoals: 'Probeer zelf maar een paar varianten uit. Met-een naspelen van de uitwerking is zinloos. Laat ik het niet merken!'

Het dammen is echter geen vetpot. Hij zoekt een nieuwe uitdaging, vaart mee met een bevriende binnenschipper en volgt een stoomcursus ICT. Zo vindt hij eindelijk een baan bij landbouwhogeschool Van Hall en levert vakwerk met uitgekiende programma's. Toch gaat het mis. Perfectionisme, hekel aan formaliteiten en behoefte aan eigen regie leiden tot grote stress. Voorjaar 1995 kapt hij ermee, neemt ontslag en wandelt in zuidelijke richting de stad uit.

Het dagboekje dat hij onderweg bijhoudt en later uitwerkt in een kostelijk reisverslag begint zo: 'Waar ga je heen? Dit was de meest gestelde vraag de afgelopen weken. - Naar het zuiden... - Ja, maar waar ga je naar toe in het zuiden? - Eerst naar Zuidlaren en daarna zie ik wel verder.' Een goede reiziger weet immers niet waar hij heen gaat, haalt Hielke de wijsgeer Lin Yutan aan. De wijsheid heeft ook nog een tweede deel. '... een uitstekende reiziger weet bovendien niet waar hij vandaan komt.

Hielke Hylkema. FOTO EIGEN FOTO

Dat is hogeschool reizen - zover ben ik nog lang niet.'

Uiteindelijk loopt hij naar de Middellandse Zee, vergezeld van zijn gedachten, zijn rugzak en zijn meest kostbare bagage: Tai Ji. Een goede fee heeft het me geleerd, schrijft hij, doelend op de lerares die hem een jaar eerder de eerste beginselen van de Chinese bewegingskunst heeft bijgebracht. Elke dag doet hij op een rustig plekje onverstoorbaar zijn oefeningen, soms verbaasd gadeslagen door passanten. Zijn verslag bevat boeiende passages over de invloed van de Romeinen en het christendom, voorzien van een subtiele relative-ring. Zoals ook in zijn met milde zelfspot beschreven verlegenheid in het contact met vrouwen.

De wandeling is een keerpunt in zijn leven, met zijn tao-boekje als gids en Tai Ji als vaste routine. Net als bij dammen volgen jaren van oefening en studie, waarbij zijn kennis van de Chinese taal en geneeskunst van pas komt. Als hij eenmaal snapt hoe het werkt, is het ordenen, herschikken en beschrijven van de bewegingen Hielke wel toevertrouwd.

Tien jaar na de eerste kennisma-

'Een goede reiziger weet niet waar hij heen gaat'

king gaat hij zelf lesgeven. Heel praktisch, geduldig en met humor demonstreert en begeleidt hij de bewegingen, alles met eigen lesmateriaal. Jarenlang oefenen Tai Ji-adepten onder zijn leiding op de heuvel in het Noorderplantsoen en ook voorbijgangers kunnen gratis een lesje krijgen. Hielke wordt veel gevraagd voor workshops en demonstraties, die hij onder het motto 'eerlijk delen' samen met zijn collega-docenten verzorgt. Het samenwerken en verbinden is simpelweg deel van zijn systeem. Die sociale antenne staat ook de 40 jaar in zijn huurwoning aan de Jacob Catsstraat steeds op stand-by. Maar het liefst vertoef Hielke op de Piccardthof. Wie daar zijn van elke luxe gespeende tuinhuisje binnenstapt, waant zich in het boek *Walden* van Henry Thoreau. Tegelijk leeft hij zich uit als vrijwilliger, variërend van bestuurlijke bemoeienis tot het maken van een website en een bomenroute. Daar ontmoet hij ook vriendin Ilkje, met wie hij vanaf 2011 een 'droomhuisje' aan het water deelt.

Het stekje wordt een ontmoetingsplek voor familie en vrienden. En als weer eens iemand vraagt welk deel van zijn tocht hij nou het mooiste vond, dan antwoordt hij: „De Hoornse Dijk bij Groningen vond ik wel mooi; mooi is namelijk een kwestie van hoe je kijkt.”

De begroeting was het afgelopen jaar hetzelfde als altijd. Maar het duurde wel

steeds langer voor Hielke opnam. Wie hem kende wist dat hij zich dan vanuit zijn stoel naar zijn telefoon sleepte, zich concentrerend op de gevleugelde woorden, die ook nu opgewekt moesten klinken. Alsof er niets aan de hand was. Maar er was wel wat aan de hand. Hielke had ALS. Het was afzien die laatste maanden, maar hij hield met hulp van familie en vrienden zelf de regie, zoals hij dat zijn leven lang gedaan had.

Wat blijft is de herinnering aan een man die anderen veel gegeven heeft door in bijna alle omstandigheden zichzelf te zijn. Misschien kwam de typering van studievriend Franciscus nog wel het dichtste in de buurt: „Hij wandelde door Groningen als een Chinese wijsgeer.” Hielke zelf zou dat overdreven vinden. Hij was immers: gewoon Hielke.

In 2019 is van het reisverslag van de wandeling uit 1995 een e-boek en een papieren boek gemaakt, inclusief een Engelse vertaling. Titel *Groningen-Montpellier. Een wandeling langs kanalen en rivieren*. Auteur Hielke Hylkema Prijs paperback 37,50 euro; e-book 10 euro.

